

อัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศของนักเต้น Cover Dance ในประเทศไทย

จิฐพงศ์ ประเสริฐไพฑูรย์*

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้ศึกษาการใช้พื้นที่การแข่งขันเต้นของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ในประเทศไทย ในการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศ LGBT และอำนาจต่อรอง อัตลักษณ์ของกลุ่มนักเต้น โดยในงานศึกษานี้ได้ใช้แนวคิด อัตลักษณ์ทางเพศมาใช้ในการวิเคราะห์ภายใต้องค์ประกอบสำคัญ เช่น การแต่งกาย ท่าเต้น การแสดงออก กับนักเต้นในทีมและผู้ชม ผู้วิจัยยังได้ใช้แนวคิดในเรื่อง “ชีวอำนาจ” (Biopower) ในการวิเคราะห์อำนาจในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางเพศในพื้นที่การเต้น Cover Dance

จากการวิเคราะห์อัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศของนักเต้น Cover Dance ในประเทศไทยนี้ ได้ต่อยอดความคิดจากงานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” เพื่อหารูปแบบการประกอบสร้างอัตลักษณ์ชุดใหม่ในพื้นที่การเต้น Cover Dance โดยค้นพบว่ากลุ่ม นักเต้น สามารถใช้พื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance ในการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศ LGBT ทำให้พื้นที่การแข่งขันเต้นเป็นพื้นที่สาธารณะที่นักเต้นสามารถแสดงออกตามเพศสภาพได้อย่างอิสระ และได้รับการยอมรับจากการผู้ชม กรรมการ และนักเต้น

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ทางเพศ; อำนาจ; ความหลากหลายทางเพศ; นักเต้น Cover Dance

* นักวิชาการ หน่วยปฏิบัติการวิจัยเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ติดต่อได้ที่: Dittthapong.p@hotmail.com

Gender Diversity Identities of Cover Dance Performers in Thailand

Ditthapong Prasertpitoon^{*}

Abstract

Gender Diversity Identities of Cover Dance Performers in Thailand explores the use of space in the cover dancing contest by cover dance performers in Thailand in constructing their LGBT gender identities and negotiation power of cover dance performers in the space of cover dancing in Thai society. This study employed the concept of gender identity in analyzing the process of cover dance performers for example, clothing, dance performance with team cover dancing and audiences. In addition, it employs the concept of “Biopower” in analyzing how the constructed gender power within the space of cover dancing

The paper’s analysis of cover dancer’s gender diversity identities is an expansion of a research entitled “Communication and Subculture Identity of Cover Dance Performers” which explores a new form of identity construction within the cover dancing space, and the process of constructing the power of gender diversity. It was found that cover dance performers could use the contest space in constructing their gender identities and power diversity, making the cover dancing space the public space where performers could

^{*} Researcher, Children and Youth Development Research Unit, Faculty of Education, Chulalongkorn University, e-mail: Ditthapong.p@hotmail.com

freely cover dance in accordance with their genders, that is welcomed by audience, committee and dancers.

Keywords: Gender identity; Power; Gender Diversity; Cover Dance Performers

1. บทนำ

บทความนี้ได้นำประเด็นจากศึกษาจากวิทยานิพนธ์เรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” ที่ชี้ให้เห็นกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์เพื่อนำมาใช้ในการต่อรองพื้นที่ในการแสดงออกของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยนักเต้น Cover Dance กับพื้นที่สาธารณะที่ให้ความสนใจไปที่กลุ่มนักเต้น Cover Dance 2 กลุ่มใหญ่ คือกลุ่มนักเต้นแบบดั้งเดิม และกลุ่มนักเต้นแบบประยุกต์ ที่ใช้พื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้นที่แตกต่างกันเพื่อต่อรองกับวัฒนธรรมการเต้นกระแสหลัก จากการศึกษาทำให้ทราบว่าอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance แบ่งออกเป็น 2 แนวทางคือ 1) การพยายามทำตัวเองให้เหมือนศิลปิน 2) การพยายามทำตัวเองให้เป็นศิลปิน

ในที่นี้ Cover Dance ตามความหมายของงานวิจัยข้างต้นได้ระบุว่า Cover Dance การเต้นเลียนแบบศิลปินที่มีชื่อเสียง ด้วยลีลาและท่าทางแบบเดียวกับศิลปิน โดยการใช้เพลง การแต่งกาย ทรงผม ชื่อทีมที่ใกล้เคียงกับศิลปินต้นฉบับ หลังจากการศึกษานี้เสร็จสิ้นไปในปี 2558 ผู้เขียนยังคงได้เข้าร่วมกลุ่มวัฒนธรรมย่อย Cover Dance ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน สิ่งสำคัญที่เห็นการเปลี่ยนแปลงและน่าสนใจศึกษาที่เกิดขึ้นในกลุ่ม Cover Dance ในเรื่องการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางเพศ

ในปัจจุบันการนำเสนออัตลักษณ์ทางเพศในพื้นที่สาธารณะเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอย่างแพร่หลายในสังคมไทย ทั้งในประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชน การเลือกปฏิบัติ ความไม่เท่าเทียมในสังคม พื้นที่การแข่งขันเต้นจึงอาจจะจะเป็นพื้นที่หนึ่งในการต่อสู้ต่อรองให้อัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศ LGBT เป็นที่ยอมรับโดยวิธีต่างๆ ทั้งเชิงการเมืองและเชิงวัฒนธรรม

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ในประเทศไทยมีความหลากหลายทางเพศสูงเป็นอย่างมาก สังเกตได้จากทั้งข้อมูลในงานวิจัยข้างต้นที่กลุ่มตัวอย่างมีการเลือกศิลปินที่ Cover Dance แตกต่างจากเพศ (Sex) ของตนเองหลายคน และในช่วงเวลาปัจจุบัน (2562) นักเต้น Cover Dance เลือกศิลปินต้นฉบับที่นำมาใช้ในการแสดง

บนเวทีที่แตกต่างกับเพศ (Sex) ของตนเอง นักเต้น Cover Dance ที่เป็นเพศหญิงเลือกเต้นตามคิลปินเพศชาย หรือนักเต้นที่เป็นเพศชายเลือกเต้นตามคิลปินที่เป็นเพศหญิง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงพื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance เป็นพื้นที่สาธารณะที่นักเต้นมีอิสระเสรีในการแสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศของตนอย่างไรก็ได้

นอกจากนี้นักเต้นบางคนนั้นก็มีรสนิยมทางเพศหรือเพศวิถี (Sexual Orientation) ที่แตกต่างไปจากบุคลิกบนเวทีแข่งขันเต้น Cover Dance ในชีวิตประจำวัน มีเพศวิถีแบบชายรักชาย แต่เมื่ออยู่บนเวทีแข่งขันเต้นแสดงออกแบบความเป็นหญิง (Femininity) หรือบางครั้งก็แสดงออกแบบความเป็นชาย (Masculinity) หรือแม้กระทั่ง นักเต้นที่มีรสนิยมทางเพศแบบคู่รักเพศตรงข้าม ก็แสดงออกบนเวทีแข่งขันเต้นในแบบ LGBT ก็มีเช่นเดียวกัน

การศึกษานี้จึงให้ความสำคัญเรื่องการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศ LGBT บนเวทีการแข่งขันเต้น Cover Dance ที่ทำให้นักเต้นมีอำนาจในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองอย่างไรก็ได้ ปราศจากการตีตราจากสังคมและยังได้รับการยอมรับจากผู้ชมรวมถึงกรรมการด้วยเช่นกัน

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาการนำเสนออัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศของกลุ่มนักเต้นในเวทีแข่งขันเต้น Cover Dance ประเทศไทย

3. วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษานี้เลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance ด้วยวิธีการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมด้วยการเข้าไปเป็นคณะกรรมการในการตัดสินการแข่งขันเต้น แบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล วันเสาร์ ที่ 12 มกราคม 2562 งาน Kid Talent Cover Dance Contest 2019, วันเสาร์ ที่ 15

มิถุนายน 2562 งาน Watergate Pavillion Cover Dance Contest 2019 และ วันพฤหัสบดี ที่ 31 ตุลาคม 2562 งาน Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest 2019 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่สังเกตการณ์หลักคือผู้ที่ได้รับรางวัลในงาน แข่งขันเต้นดังกล่าว งานละ 2 กลุ่ม และให้สมาชิกในกลุ่มระบุตัวตนทางเพศของตนเอง การเลือกช่วงเวลาให้เกิดช่องว่างระหว่างการเก็บข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบช่วงเวลาที่แตกต่างกันไป ส่งผลต่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางเพศหรือไม่ ตามแนวคิดเรื่องพื้นที่และเวลาของ Barker (2000) กล่าวว่าอัตลักษณ์แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคืออัตลักษณ์เฉพาะตัวเองและอัตลักษณ์ทางสังคม จึงใช้ในการศึกษาช่วงเวลา ที่สังคมต่างกันจะเกิดอัตลักษณ์ต่างกันหรือไม่

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก นักเต้น Cover Dance ที่มีรสนิยมทางเพศหรือเพศวิถี (Sexual Orientation) และคู่แบบรักต่างเพศ ที่เลือกศิลปินเต้นไม่ตามเพศวิถีของตนเอง (Heterosexual) จำนวน 10 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยความสมัครใจและชี้แจงรายละเอียดของการเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ และประเด็นละเอียดอ่อนทางเพศวิถีผู้วิจัยสอบถามโดยตรงว่านักเต้นคนนั้นมีรสนิยมทางเพศแบบไหน และผู้เข้าร่วมยินยอมให้นำรูปภาพของตนเองมานำเสนอเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์การประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ที่ใช้พื้นที่การแข่งขันในการต่อรอง

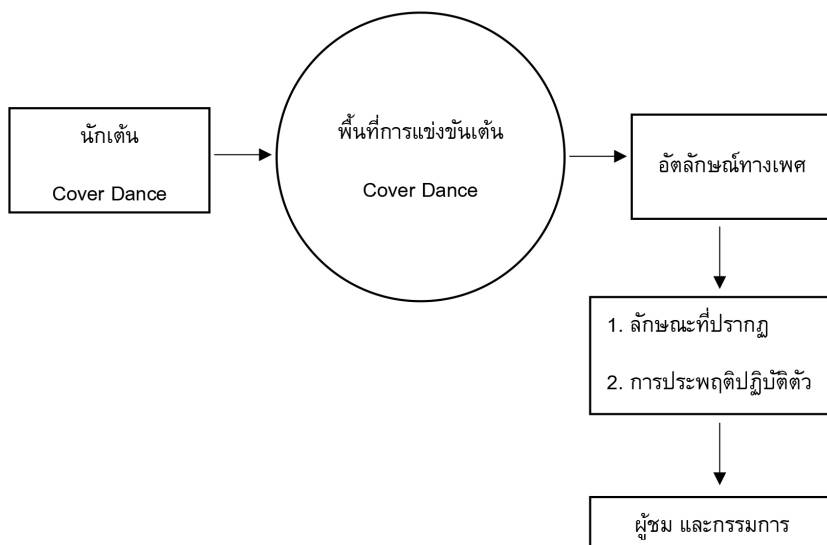
4. นิยามศัพท์

“เพศ” (Sex) หมายความว่า ความเป็นหญิง ความเป็นชาย ที่ถูกกำหนดโดย สรีระหรือความประสงค์ของเจ้าของสรีระนั้น และยังหมายรวมถึงเพศภาวะและเพศวิถีด้วย

“เพศสภาพ” (Gender) หมายความว่า ภาวะความเป็นหญิงความเป็นชายที่ถูกกำหนดโดยปัจจัยแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่ง

“รสนิยมทางเพศ” หรือ “เพศวิถี” (Sexual Orientation) หมายความว่า คำนิยม บรรทัดฐาน และระบบวิธีคิด วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความปรารถนาและการแสดงออกทางเพศ

5. กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ให้ความสนใจในเรื่อง “การประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของนักเต้น Cover Dance ในประเทศไทย” โดยใช้แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศเป็นแนวคิดสำคัญในการศึกษานักเต้น Cover Dance ประกอบสร้างอำนาจ บนแนวคิดพื้นที่สาธารณะจนเกิดขึ้นกลายเป็นอัตลักษณ์ทางเพศของนักเต้น โดยการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของนักเต้น Cover Dance ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบตัวบ่งชี้ (Indicator) มาใช้ในการวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางเพศด้วยกัน 2 ประเด็น ลักษณะที่ปรากฏ และการประพฤติปฏิบัติตัว

6. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาประเด็นการนำเสนออัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศของกลุ่มนักเต้น ในเวทีแข่งขันเต้น Cover Dance ประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษารั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยกัน 3 ประเด็น 1. อัตลักษณ์ทางเพศ 2. ชีวอำนาจ (Biopower) และ 3. พื้นที่สาธารณะ

6.1. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศ

อัตลักษณ์ (Identity) เป็นหนึ่งในแนวคิดของสำนักวัฒนธรรมศึกษา โดยตั้งข้อสังเกตไว้ว่า อัตลักษณ์ที่แสดงออกมาเป็นตัวตนของคนๆ นั้นเกิดขึ้นผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างเรา กับคนอื่นและสังคม แต่การจะเกิดขึ้นมาได้นั้นล้วนแล้วแต่ขึ้นอยู่กับ “อำนาจ” ในการต่อรองกับวัฒนธรรมอื่นในสังคม (Woodward, 1997, p 2-3) ส่วนใหญ่แล้วอัตลักษณ์จะถูกกำหนดโดยความแตกต่าง ซึ่งอาจจะมองเห็นได้ในลักษณะของการแบ่งแยกออกจากกัน เช่น อัตลักษณ์ในรูปแบบของความแตกต่างระหว่างชนชาติ (Barker, 2000, p. 166) กล่าวว่าอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลกำหนดขึ้นมาด้วยตัวเอง ด้วยวิธีการเล่าเรื่องของตัวเองออกมาผ่านวิธีการต่างๆ ประกอบสร้างขึ้นมาเป็นประวัติชีวิตของตนเอง

การระบุตัวตนเองเป็นเพศชายหรือเพศหญิงนั้นเป็นการระบุโดยลักษณะทางชีวภาพพันธุกรรมของมนุษย์ เพื่อกำหนดพฤติกรรมที่ควรจะเป็นตามบรรทัดฐานของสังคม ผู้ชายถูกจัดให้อยู่เหนือความเป็นธรรมชาติมีอำนาจ ขนาดที่ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นเพียงแม่เลี้ยงลูกเท่านั้น ส่วนฟูโกต์ (Foucault) นั้นมองว่าอัตลักษณ์ทางเพศไม่ได้มีเพียงหนึ่งเดียว แต่มีหลายตัวตนซ่อนอยู่ ฟูโกต์ต้องการถกเถียงอีกด้วยว่า แม้ตัวตนบางส่วนอาจถูกกำกับและควบคุมได้ แต่เราก็สามารถสร้างตัวตนอีกบางส่วน เพื่อไม่ให้ถูกควบคุมได้เช่นเดียวกัน ถ้าเรามีสำนึกในอัตตาเชิงวิพากษ์ เราจะไม่มีตัวตนใดตัวตนหนึ่งชัดเจน ถ้าเรามีตัวตนชัดเจน เราก็จะถูกควบคุมกดทับหรือ

ลดทอนความเป็นมนุษย์ลงไปได้ ถ้าหากเรามีสำนึกถึงความมีตัวตนที่หลากหลาย ซ่อนกันอยู่ได้ เราก็คจะสร้างตัวตนแบบใหม่ขึ้นมาได้เรื่อยๆ เพื่อไม่ให้ถูกควบคุม ที่เกิดจากการยอมรับว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2555)

“เกิดเพศสภาพ” หรือ “ถูกทำให้มีเพศสภาพ” (Gendered) เป็นสิ่งที่มีบริบทคาบเกี่ยวกับวิธีคิดแบบเหตุปัจจัยหรือผลทางวัฒนธรรม บทบาทต่างๆ ของผู้ชาย - ผู้หญิงเป็นสิ่งที่เรียนรู้ ผ่าน ทางกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) กระบวนการนี้จึงเป็นผลทางสังคมการเมืองให้ทุกสิ่ง ถูกขัดเกลาเพื่อสนองตอบเหตุ และผลทางอำนาจ ดังนั้น เราจึงถือว่ากระบวนการขัดเกลาดังกล่าว “ทำให้เกิดเพศสภาพ” (Gendered) ขึ้นมา กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เพศสภาพ หรือ บทบาทหญิง-ชาย และความสัมพันธ์หญิงชาย เป็นสิ่งที่สังคมสร้างให้เกิดการเรียนรู้และผลิตซ้ำการเรียนรู้ทางเหตุผลปรุงแต่งนั้น ไม่ได้เกิดจากสัญชาตญาณตาม “ธรรมชาติ” แต่อย่างใด

บทบาทตามเพศนี้เอง ทำให้เกิดการแบ่งงานระหว่างเพศในสังคม อันเป็นผลโดยตรงหรือโดยอ้อม จากข้อกำหนดทางชีวภาพ (Biological Determinism) ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างแนวคิดเรื่อง เพศ (Sex) ซึ่งเป็นเรื่องชีวภาพ และแนวคิดเรื่องความเป็นหญิงเป็นชาย (Gender) ซึ่งแท้จริงคือผลผลิต ทางสังคม กล่าวคือ เพศ (Sex) เป็นเพศตามลักษณะทางชีววิทยา ส่วนเพศสภาพ (Gender) นั้น เป็นสถานะที่ถูกกำหนดขึ้นมาตามวัฒนธรรมของแต่ละสังคมและการแปรผันไปตามปริณิชนแห่งกาลเวลา

กลุ่มนักเต้น Cover Dance ได้สร้างตัวตนของตัวเองขึ้นมาใหม่ โดยหลีกเลี่ยงการนิยามตัวเราเองโดยคนอื่น ตามแนวคิดของฟูโกต์เพราะมนุษย์มีความรู้สึกนึกคิด จึงสามารถคิดได้ว่า ตัวเราไม่ต้องเป็นอย่างนั้นก็ได้ และ ทำไมเราต้องเป็นอย่างนั้นอย่างเดียว นักเต้น Cover Dance ไม่ได้นิยามว่าตนเองบนเวทีที่แสดงอยู่นั้นเป็นเพศภาวะ (Gender) อย่างไร

รูปแบบที่เป็นตัวบ่งชี้ (Indicator) ที่สำคัญต่อการแสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นในวัฒนธรรมย่อย และชี้ให้เห็นถึงการเป็นสมาชิกของวัฒนธรรมย่อยหนึ่งๆ ที่ปรากฏออกมา

6.1.1. ลักษณะที่ปรากฏ (Appearance) ลักษณะที่ปรากฏภายนอก ประกอบด้วยเครื่องแต่งกาย ข้าวของ เครื่องใช้ เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ เป็นต้น ในกลุ่มนักเต้น Cover Dance ที่เข้าร่วมการแข่งขันเต้น เมื่ออยู่บนเวทีแข่งขันเต้นจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่คล้ายกับศิลปินต้นฉบับ ซึ่งแตกต่างไปจากเพศวิถีของตนเอง เช่น เกย์บางคนใส่กระโปรงใส่วิก เลสเบี้ยนบางคนแต่งกายด้วยชุดสูทแบบผู้ชาย และชายข้ามเพศก็สามารถแต่งกายเป็นหญิงได้เช่นกัน

6.1.2. การประพฤติปฏิบัติตัว (Manner) ซึ่งรวมถึงการแสดงออก กิริยาท่าทาง บทบาทสมมติบนเวทีแข่งขันเต้น Cover Dance ทำให้การแสดงออก กิริยาท่าทางแตกต่างไปจากการใช้ชีวิตประจำวันของกลุ่มนักเต้น Cover Dance ที่เป็น LGBT บางคนเมื่อไม่ได้แข่งขันเต้นมีรสนิยมทางเพศชอบเพศเดียวกัน แต่การแสดงออกบนเวทีแข่งขันเป็นท่าทางของคนรักต่างเพศ

6.2. ชีวอำนาจ (Biopower)

แนวความคิดนี้ของฟูโกต์แตกต่างจากความคิดเรื่องอำนาจเวเบอร์ที่มองอำนาจผู้ติดอยู่กับผู้มีอำนาจ คืออำนาจผูกติดอยู่กับสถานภาพและตัวบุคคล ส่วนฟูโกต์ได้เพิ่มนัยของชีวภาพให้กับอำนาจ เพื่อต้องการแยกแยะให้เห็นว่าอำนาจมีความหมายต่างจากความหมายของเวเบอร์ ตรงที่เป็นอำนาจมีชีวิต โดยไม่ยึดโยงผู้ติดกับตัวคนหรือศูนย์กลาง แต่มีลักษณะคล้ายสิ่งมีชีวิตในตัวเอง ซึ่งสามารถเคลื่อนไหวไปมา และดำรงอยู่ในทุกหนทุกแห่งอย่างฟุ้งกระจาย ในทำนองที่คล้ายกับจุลินทรีย์ในอากาศที่ฟุ้งกระจายอยู่ทั่วไป อำนาจกลายเป็นสิ่งนิรนามไม่มีใครเป็นเจ้าของมันอย่างแท้จริง... อำนาจกลายเป็น “โครงสร้าง” อย่างหนึ่งที่เปิดประตูให้ผู้คนอันหลากหลายเข้าไป “สวมบทบาท” เป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำวนเวียนสลับกันไป (อานันท์ ภาณุพันธุ์, 2555) ตามแนวคิดของอานันท์สรุปได้ว่า อำนาจไม่ยึดโยงผูกติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากแต่อำนาจเหล่านั้นสามารถไปรวมกับบุคคล สิ่งของ หรือสิ่งอื่นสิ่งใดก็ได้ โดยผู้ที่หิบบพลังอำนาจเหล่านั้นไปใช้สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องอาศัยความเป็นเจ้าของอำนาจเหล่านั้น ซึ่งหมายถึงว่าอำนาจอยู่ในทุกหนแห่งอยู่ที่ใครคน

ใดจะเลือกเอาอำนาจเหล่านั้นมาใช้อย่างไร

ในการศึกษาของนฤพนธ์ ดังวิเศษ กล่าวไว้ตอนหนึ่งถึงเรื่องอำนาจความรู้ของฟูโกต์ ภายใต้วิธีการของวงศาวិทยา จะช่วยให้เราเห็นวิธีที่อำนาจความรู้สร้างความจริงแห่งตัวตนไว้ 3 ลักษณะคือ ตัวตนบนฐานความรู้ ตัวตนบนฐานการกระทำ ตัวตนบนฐานจริยธรรม

ตัวตนบนฐานความรู้ คือการใช้ความรู้วิทยาศาสตร์สร้างมนุษย์ให้เห็นผู้มีตัวตนที่จับต้องได้ และมีประจักษ์พยานที่ยืนยันได้ เช่น การอธิบายเกี่ยวกับตัวตนทางเพศภายใต้แนวคิดชีววิทยา ฮอโมนเพศ และระบบสืบพันธุ์

ตัวตนบนฐานการกระทำ คือ การทำให้มนุษย์รู้จักตัวเองผ่านการกระทำต่อผู้อื่นภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ การบ่งบอกว่าตัวตนของเราเป็นใคร คือการแสดงออกภายในพื้นที่โลกจริง และโลกออนไลน์ของนักเต้น Cover Dance ที่แสดงออกถึงรสนิยมทางเพศของตนเอง ให้คนทั่วไปได้รับรู้ว่าตนเองมีเพศวิถีแบบไหน

สุดท้ายตัวตนบนฐานจริยธรรม คือการทำให้มนุษย์มองตัวเองเป็นสิ่งมีชีวิตที่รู้จักความดีและความชั่ว สามารถให้คุณค่าทางศีลธรรมแก่ตนเองและผู้อื่นได้

ฟูโกต์ (2558. น. 15-16) มองว่า ชีวอำนาจ คือ เครื่องมือของอำนาจ (Technology of Power) ซึ่งหมายถึงวิธีการจัดการกลุ่มคนหรือมวลชน ชีวอำนาจมีคุณสมบัติพิเศษ คือ สามารถควบคุมพลเมืองหรือประชากรได้ โดยฟูโกต์ได้ยกตัวอย่างเรื่องเพศวิถีในสมัยวิกตอเรียน ซึ่งสังคมพยายามปิดกั้นการแสดงออกทางเพศ แต่การปิดกั้นนี้เป็นเพียงกลไกของอำนาจที่อาศัยการจัดจำแนกเพศวิถีเป็นหมวดหมู่ระหว่างเพศวิถีที่ดี (รักต่างเพศ) และไม่ดี (โฮโมเซ็กชวล) การปิดกั้นจึงมิใช่การกดทับ แต่เป็นการทำให้เรื่องเพศกลายเป็น "วาทกรรม" ที่ปัจเจกนำไปสร้างตัวตนทางเพศ หรือนำไปอธิบายพฤติกรรม/อัตลักษณ์ทางเพศของตัวเอง (นฤพนธ์ ดังวิเศษ, 2560)

เวทีสำหรับการแข่งขันเต้น Cover Dance เปรียบเสมือนพื้นที่แห่งอำนาจในการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศ เมื่อนักเต้นขึ้นไปยืนบนเวทีแห่งนั้นแล้ว สามารถดึงอำนาจที่พุ่งกระจายอยู่โดยรอบพื้นที่ตามแนวคิดของฟูโกต์มาสวมบทบาทให้ตนเองสามารถมีชีวอำนาจในการแสดงออกทางเพศวิถีอย่างไรก็ได้บนเวทีแห่งนี้ โดย

ปราศจากการกดทับ กดขี่ หรือการต่อต้าน

6.3 พื้นที่สาธารณะ (The Public Sphere)

ฮาร์เบอร์มาสกล่าวว่าอุดมคติของการรู้แจ้งทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ เสรีภาพ เอกภาพ และความเสมอภาค คือสิ่งที่ดำรงอยู่ในเนื้อในของมโนทัศน์พื้นที่สาธารณะ ตั้งแต่ต้น และมาตรฐานให้กับการวิพากษ์การเนื้อใน ซึ่งรู้จักกันในนามของการวิพากษ์เกี่ยวกับอุดมการณ์ หรือการวิพากษ์อุดมการณ์ ในการทำความเข้าใจว่าสิ่งนี้คืออะไร ออดอร์โนนิยามอุดมการณ์ว่าหมายถึง “ภาพลวงตาที่จำเป็นทางสังคม” และ “สำนักคิดพลาดที่จำเป็นทางสังคม” ฮาเบอร์มาสกล่าวว่า มโนทัศน์เกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะเป็นทั้งแนวคิดและอุดมการณ์ พื้นที่สาธารณะคือพื้นที่ซึ่งอัตบุคคลเข้ามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันในการพูดคุยถกเถียงด้วยเหตุผล เพื่อแสวงหาความจริง และผลประโยชน์ส่วนรวม โดยเหตุที่ความคิด การเปิดกว้าง การไม่กีดกัน ความเท่าเทียม และเสรีภาพ (ฟินเลย์สัน, 2559 น. 39)

ฮาเบอร์มาสสนใจในมโนทัศน์เกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ เพราะเขามองว่าเป็นต้นกำเนิดของอุดมคติของการเมืองแบบประชาธิปไตย และเป็นรากฐานของคุณค่าเชิงคุณธรรมและความรู้ ฮาเบอร์มาสได้กล่าวว่า อุดมคติของการรู้แจ้งทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ เสรีภาพ เอกภาพ และความเสมอภาค เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ในเนื้อในของมโนทัศน์พื้นที่สาธารณะตั้งแต่ต้น และสร้างมาตรฐานให้กับการวิพากษ์จากเนื้อใน

ความคิดหรือความเชื่อที่ผิดพลาดที่ว่าสังคมจะสามารถโน้มน้าวผู้คนให้ยึดถืออุดมการณ์ได้อย่างเป็นระบบด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง แต่อุดมการณ์คือความเชื่อผิดๆ ที่ถูกทักทออย่างแพร่หลายว่าถูกต้อง เพราะสมาชิกในสังคมถูกทำให้เชื่อในอุดมการณ์เหล่านั้น เช่นการสร้างบรรทัดฐานรักต่างเพศเป็นอุดมการณ์อย่างหนึ่งสังคม และสร้างให้คนในสังคมเชื่อว่าการไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานดังกล่าวเป็นเรื่องผิดศีลธรรม และไม่ดีงาม ความเชื่อที่ผิดพลาดนี้ทำหน้าที่คอยค้ำจุนสถาบันทางสังคมและความสัมพันธ์ของการครอบงำที่อุดมการณ์นั้นสนับสนุน ในอุดมการณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่

ความเชื่อชุดนี้คำจูนไว้ หากความเชื่อนี้ฟังทลายลง อุดมการณ์แบบวิทยาศาสตร์เรื่องชีวภาพเรื่องเพศจะสั่นคลอน

พื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance เป็นพื้นที่ที่นักเต้นสามารถเข้าร่วมและแสดงออกทางเพศอย่างไรก็ได้ ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องกฎระเบียบการแข่งขัน หรือข้อจำกัดอื่นๆ ที่ไม่ให้กลุ่มนักเต้นแสดงออกทางเพศที่หลากหลาย จึงอาจเรียกได้ว่าพื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance และผู้ชมหรือกรรมการในเวทีการประกวดนี้ปราศจากการกดทับ กดขี่ การต่อต้าน และเป็นพื้นที่ที่เปิดกว้างให้แสดงออกทางเพศ ไม่มีการกีดกันเรื่องเพศ มีความเท่าเทียมเรื่องเพศ และเสรีภาพในการประกอบสร้างอัตลักษณ์อย่างไรก็ได้

6.4 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาของดิฐพงศ์ ประเสริฐไพฑูรย์ (2558) เรื่อง “การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance” ได้สรุปข้อค้นพบไว้ดังนี้ 1. อัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ถูกแบ่งออกเป็น 2 แบบคือการที่ตนเองพยายามทำให้ตนเองเป็นเหมือนต้นฉบับมากที่สุด และการนำศิลปินที่ตนเอง Cover Dance มาผสมผสานกับการเต้นรูปแบบอื่นๆ 2. การต่อรองกับวัฒนธรรมการเต้นรูปแบบอื่นๆ การผลการศึกษาจึงอภิปรายว่านักเต้น Cover Dance ใช้พื้นที่การแข่งขันเต้นในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance เพื่อเป็นอำนาจในการต่อรองอัตลักษณ์ของตนเองกับวัฒนธรรมอื่นๆ

ในการศึกษาของพรทิพย์ นิพพานนท์ (2559) เรื่อง “การสร้างภาพตัวตนทอมของนิตยสาร @tom actz ระหว่าง พ.ศ. 2550-2559” ผลการศึกษาพบว่า นิตยสาร @tom actz ในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมสมัยนิยม (Popular Culture) ทำหน้าที่มากกว่าการเป็นช่องทางในการสื่อสารของกลุ่มผู้หญิงที่รักเพศเดียวกัน โดยประกอบสร้างตัวตนที่ดั่งามของทอมผ่านทางภาษาและรูปภาพ เพื่อต่อรองกับมายาคติและอคติทางเพศและเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติให้แก่ผู้อ่านที่เป็นทอม

จะเห็นได้ว่าในงานวิจัย 2 ชิ้นนี้ ได้พยายามศึกษาหาพื้นที่ในการต่อรองอัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศ โดยในงานชิ้นแรกของดิฐพงศ์ ประเสริฐไพฑูรย์ ได้ชี้ให้เห็นว่านักเต้น Cover Dance ใช้พื้นที่สาธารณะในการต่อรองอัตลักษณ์ของกลุ่มตนเอง ในงานศึกษาของพรทิพย์ได้อธิบายประเด็นเรื่องการประกอบสร้างตัวตนทางเพศของทอมในพื้นที่สื่อ ทั้งนี้เพื่อต่อรองกับมายาคติและอคติทางเพศในวัฒนธรรมกระแสหลัก ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าจึงได้หยิบประเด็นเรื่องพื้นที่ในการนำเสนออัตลักษณ์ความหลากหลายทางเพศร่วมกับการต่อรองอำนาจและอคติทางเพศของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ

7. ผลการศึกษา

ได้จำแนกผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ตามวิธีการดำเนินการวิจัย

7.1. ผลการศึกษาจากพื้นที่แข่งขันเต้น Cover Dance จำแนกตามพื้นที่

พื้นที่ที่ 1 วันเสาร์ ที่ 12 มกราคม 2562 งาน Kid Talent Cover Dance Contest 2019 จัดขึ้นที่ ศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ครังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมด้วยการเป็นกรรมการแข่งขันเต้นในงานดังกล่าว พบว่ากลุ่มนักเต้น Cover Dance ที่ได้รับรางวัลมีอัตลักษณ์ทางเพศที่น่าสนใจ ในประเด็นเรื่องความแตกต่างในการนำเสนออัตลักษณ์ทางเพศของตนเองระหว่างพื้นที่ทางกายภาพ โลกออนไลน์ และพื้นที่ในการแข่งขันเต้น Cover Dance

ภาพที่ 2. มอบรางวัลผู้ชนะเลิศในงาน Kid Talent Cover Dance Contest 2019
ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2562

ข้อมูลของนักเต้นที่ได้รับรางวัลในพื้นที่ที่ศึกษา

ทีม Queen Gentric มีสมาชิกเป็นเกย์และหญิงข้ามเพศ แต่เลือกศิลปินต้นแบบที่เป็นหญิง ชื่อวงว่า Cosmic Girl

นักเต้น Cover Dance วงดังกล่าวมีเพศวิถีเป็นเกย์และหญิงข้ามเพศ แต่เมื่ออยู่บนพื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance ก็มีการแสดงออกทางเพศเป็นลักษณะของเพศหญิง ทั้งการแต่งกายที่เหมือนกันศิลปินต้นแบบ การใส่กระโปรง แต่งหน้า ทำผมสีเดียวกับศิลปินต้นแบบ รวมไปถึงการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมแบบเดียวกับศิลปินต้นแบบบทเวทีการแข่งขันเต้น ที่แตกต่างไปจากพื้นที่ในชีวิตจริงของนักเต้น Cover Dance โดยการติดตามการใช้ชีวิตของนักเต้น Cover Dance บางคนพบว่าในพื้นที่โลกกายภาพ และพื้นที่โลกออนไลน์มีการแต่งกายในเพศสภาพชายหรือการแสดงออกว่าเป็นเพศวิถีชายหรือเกย์ แต่เมื่อมีการแข่งขันเต้น Cover Dance จะมีการนำเสนอรูปภาพของตนเองที่แสดงออกในเพศวิถีแบบผู้หญิงหรือหญิงข้ามเพศ

แสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจในการเลือกเพศวิถีของตนเองในพื้นที่สาธารณะอย่างพื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance ที่แตกต่างไปจากเพศวิถีในชีวิตประจำวัน ในมุมมองของการศึกษาวงดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าวงดังกล่าวใช้พื้นที่การแข่งขันร่วมกับอำนาจในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางเพศใหม่ของตนเอง

ทีม Ex-Conle มีสมาชิกเป็นทั้งชาย หญิง เกย์ และชายข้ามเพศ แต่เลือกศิลปินต้นแบบเป็นชาย ชื่อวงว่า Exo

ภาพที่ 3. ผู้วิจัยมอบรางวัลให้กับวง Ex-Conle
ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2562

นักเต้น Cover Dance วงดังกล่าวมีสมาชิกที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นจำนวนมากทั้งชาย หญิง เกย์ และชายข้ามเพศ แต่เลือกศิลปินต้นแบบที่เป็นชาย ดังนั้น ลักษณะที่ปรากฏทางการแต่งกายของนักเต้นทีมดังกล่าว จึงมีลักษณะกลายแต่งกายที่เหมือนศิลปินต้นแบบตั้งเสื้อผ้า ทรงผมในบางคน และความแข็งแรงในการเต้นบนเวทีการแข่งขัน และการประพฤติปฏิบัติตัวของนักเต้น Cover Dance บนเวทีแข่งขันเต้นและพื้นที่ประจำวันมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกย์ที่มีรสนิยมทางเพศแบบชายรักชาย เมื่ออยู่เวทีที่ต้องแสดงพฤติกรรมแบบคู่รักต่างเพศ

การแสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศในเวทีการแข่งขันเต้น เป็นพื้นที่อิสระที่ทำให้นักเต้นได้แสดงอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลาย และปราศจากการกีดกัน ทำให้นักเต้นวงดังกล่าวสามารถแสดงอัตลักษณ์ทางเพศได้นอกเหนือจากเพศวิถีของตนเอง

พื้นที่ที่ 2 วันเสาร์ ที่ 15 มิถุนายน 2562 งาน Watergate Pavillion Cover Dance Contest 2019 จัดขึ้นที่ศูนย์การค้า วอเตอร์เกต พาวิลเลียน จังหวัด

กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ด้วยการเป็นกรรมการแข่งขันเต้นในงานดังกล่าวเช่นกัน โดยงานดังกล่าวมีจำนวนผู้เข้าร่วมแข่งขันเป็นจำนวนมากกว่า 100 ทีม และเป็นงานประจำปีที่มีความสำคัญต่อนักเต้น Cover Dance ผู้วิจัยจึงเลือกใช้พื้นที่ดังกล่าวในการวิเคราะห์ข้อมูล

ภาพที่ 4. มอบรางวัลผู้ชนะเลิศในงาน

Watergate Pavillion Cover Dance Contest 2019

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2562

ข้อมูลของนักเต้นที่ได้รับรางวัลในพื้นที่ที่ศึกษา

ทีม ABC ที่มีสมาชิกเป็นหญิง และชายข้ามเพศ ได้เลือกศิลปินต้นแบบชายคือวง BTS

นักเต้นทีมดังกล่าวมีสมาชิกเป็นหญิงส่วนใหญ่ และมีชายข้ามเพศเพียงคนเดียว แต่เลือกศิลปินต้นแบบที่เป็นชาย ทำให้ลักษณะที่ปรากฏภายนอกของนักเต้นทีมดังกล่าว มีการแต่งกายแบบชาย ทำผมสั้นแบบชาย หรืออาจจะมัดผมหรือรวบผมให้เหมือนชายมากที่สุด รวมไปถึงการแสดงออกด้วยท่าทางการเต้นแบบชายที่มีความแข็งแรง ในขณะที่พฤติกรรมด้านเพศวิถีของนักเต้นทีมดังกล่าวมีเพศวิถีแบบคู่รักต่างเพศส่วนใหญ่ แต่เมื่ออยู่บนเวทีแข่งขันก็แสดงออกเพศวิถีแบบเปลี่ยนตัวเองเป็นชายและรักเพศหญิงแทน

นักเต้นในทีมบางคนเปิดเผยชัดเจนว่าตนเองมีแฟนหรือคนรักเป็นผู้ชาย หรือ เพศวิถีแบบผู้ชาย แต่ตนเองก็ยังแสดงออกในพื้นที่โลกออนไลน์และพื้นที่กายภาพว่า ตนเองมีลักษณะคล้ายผู้ชาย เช่นการแต่งตัว ทรงผม แต่ในบางครั้งก็แสดงออกเป็นผู้หญิงอย่างชัดเจนเช่นเดียวกัน แต่เมื่ออยู่บนพื้นที่การแข่งขันเต้น นักเต้นคนดังกล่าวแสดงอัตลักษณ์ทางเพศชายเพียงอย่างเดียว ซึ่งให้เห็นอำนาจของพื้นที่การแข่งขันเต้นเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีอิสระในการแสดงออกทางเพศ

ทีม Caps Lock มีสมาชิกเป็นชาย และเกย์ เลือกศิลปินต้นแบบเป็นชาย วง Monsta x

ทีมนักเต้น Cover Dance ทีมนี้ลักษณะทางกายภาพไม่ได้แตกต่างไปจากศิลปินต้นแบบ แต่เพศวิถีของสมาชิกในทีม มีสมาชิกในทีมบางคนที่เป็นเกย์แต่เลือกเป็นศิลปินชายที่มีภาพลักษณ์ของความเป็นชายสูง (Masculinity) และแสดงออกถึงความเป็นชายได้เหมือนกับศิลปินต้นแบบ ในประเด็นเรื่องการประพฤติปฏิบัติตัวนั้น สมาชิกที่เป็นเพศภาวะเกย์แสดงออกในพื้นที่นอกเวทีด้วยลักษณะทางเพศภาวะของตนเอง เช่นการเดินแบบผู้หญิง การมอง การเดิน แต่เมื่ออยู่บนเวทีแข่งขันเต้นแล้ว นักเต้นคนดังกล่าวก็แสดงออกเป็นชายได้เช่นกัน

ในโลกออนไลน์สมาชิกบางคนในทีมมีการเปิดเผยสนิยมทางเพศของตนเองอย่างชัดเจน ว่าเป็นเกย์ และมีแฟนหรือคนรักเป็นเกย์เช่นเดียวกัน แต่เมื่ออยู่บนพื้นที่การแข่งขัน ได้มีการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของชายแท้ ที่ไม่แสดงภาพแทนความเป็นเกย์หรือผู้หญิงออกมาให้ แม้ว่าในพื้นที่โลกออนไลน์หรือโลกกายภาพนั้น มีการแสดงออกอย่างชัดเจนว่าตนเองมีการแสดงออกทางสนิยมทางเพศในแบบอื่นก็ตาม ในขณะที่เดียวกันบางครั้งนักเต้นคนดังกล่าวก็มีการเปลี่ยนตัวเองเป็นเต้นเพลงของศิลปินหญิงในพื้นที่การแข่งขันเดียวกันด้วยเหมือนกัน

พื้นที่ 3 วันพฤหัสบดี ที่ 31 ตุลาคม 2562 งาน Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest 2019 จัดขึ้นที่ ศูนย์การค้าฟิวเจอร์พาร์ครังสิต จังหวัดปทุมธานี งานนี้ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแข่งขันเช่นเดียวกัน ด้วยการเป็นกรรมการแข่งขัน ซึ่งในงานนี้มีนักเต้น Cover Dance เข้าร่วมแข่งขันกว่า 100 ทีม เช่นเดียวกัน และเป็นงานใหญ่ที่จัดต่อเนื่องมากกว่า 6 ปี

ภาพที่ 5. มอปรางวัลผู้ชนะเลิศในงาน

Teen Pointer Halloween Fest Cover Dance Contest 2019

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2562

ข้อมูลของนักเต้นที่ได้รับรางวัลในพื้นที่ที่ศึกษา

ทีม Killusion มีสมาชิกในทีมเป็นเกย์ เลือกศิลปินต้นแบบเป็นชาย วง Monsta x

สมาชิกในทีมดังกล่าวบอกอย่างชัดเจนว่าพวกเขาเป็นเกย์ และไม่ได้ปิดบัง แต่เมื่อแสดงออกบนเวทีแข่งขันเต้น Cover Dance ทีมดังกล่าวแสดงบุคลิกแบบความเป็นชาย ทั้งการเต้นที่แข็งแรง การเลียนแบบท่วงท่าของศิลปินต้นแบบ ในขณะที่ประเด็นเรื่องการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในทีมที่เป็นเกย์ แสดงออกบนเวทีแข่งขันเต้นเป็นความเป็นชาย และเมื่อลงมาเวทีก็จะแสดงออกถึงรสนิยมทางเพศแบบชายรักชาย ไม่ได้แสดงออกถึงความเป็นชายแต่อย่างใด

ทีม Chain Reaction มีสมาชิกเป็นเลสเบี้ยน และชายข้ามเพศ เลือกศิลปินต้นแบบเป็นชาย วง NCT

ทีม Chain Reaction เป็นทีมที่มีสมาชิกจำนวนมาก และเป็นกลุ่ม LGBT ทั้งหมด โดยเฉพาะ เลสเบี้ยน และชายข้ามเพศ ทีมดังกล่าวเลือกเต้นตามศิลปินต้นแบบที่เป็นชาย กลุ่มนักเต้นที่เป็นชายข้ามเพศ พวกเขาไม่ได้เปลี่ยนแปลงลักษณะที่แสดงออกบนเวทีแตกต่างไปจากความเป็นจริงเท่าไรนัก แต่สมาชิกที่เป็นเลสเบี้ยน

เลือกจะแสดงออกแบบเดียวกับสมาชิกชายข้ามเพศ ทั้งการแสดงออกในลักษณะความเป็นชายและการเต้นที่แข็งแรง ในลักษณะการประพุดติกลุ่มนักเต้นเมื่อลงจากเวทีแข่งขันแล้ว ก็จะกลับมาเป็นเลสเบี้ยนเหมือนเดิม ไม่ได้แสดงออกเป็นชายเหมือนที่อยู่บนเวที

แสดงให้เห็นถึงการแข่งขันเต้น สามารถเป็นพื้นที่ของการหยิบยกอัตลักษณ์ทางเพศอย่างใดอย่างหนึ่งมาแสดงออกได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงอัตลักษณ์ทางเพศหรือเพศวิถีของตนเองว่าเป็นอย่างไร เพื่อแสดงออกให้เหมือนกันศิลปินต้นแบบมากที่สุด ชีวอำนาจจึงเป็นอำนาจที่อยู่ภายใต้เนื้อตัวร่างกายของบุคคล ที่สามารถเลือกและแสดงออกอย่างไรก็ได้ แต่พื้นที่ที่จะสามารถแสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองได้นั้น ต้องเป็นพื้นที่สาธารณะที่ปราศจากการกีดกัน หรือโต้แย้งจากบุคคลในสังคม

พื้นที่การแข่งขันเต้นจึงกลายเป็นพื้นที่แห่งการต่อสู้ระหว่างอำนาจ ทั้งอำนาจภายใต้บรรทัดฐานรักต่างเพศ และอำนาจความรู้เรื่องความหลากหลายทางเพศที่ต้องการจะแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศถูกกดทับด้วยอำนาจความรู้เรื่องรักต่างเพศ ทำให้ไม่สามารถแสดงออกได้ในหลายๆ พื้นที่ ทำให้พื้นที่การแข่งขันเต้นนี้เป็นพื้นที่สาธารณะทางทัศนะของฮาเบอร์มาส

7.2. ผลการศึกษาจากการสรุปบทสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์นักเต้น Cover Dance ทั้ง 10 คน โดยแบ่งเป็น คู่รักต่างเพศ 3 คน เลสเบี้ยน 1 คน เกย์ 3 คน ไบเซ็กชวล 1 คน หญิงข้ามเพศ 2 คน และชายข้ามเพศ 2 คน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาจากความสมัครใจของนักเต้นที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ในประเด็นของลักษณะที่ปรากฏบนเวทีแข่งขันเต้น Cover Dance

ประเด็นเรื่องลักษณะที่ปรากฏพบว่านักเต้นส่วนใหญ่มักจะให้ความสำคัญกับศิลปินต้นแบบเป็นหลักในการเลือกที่จะแสดงออกทางเพศแบบไหน โดยไม่ได้สนใจถึงรสนิยมทางเพศของตนเอง โดยยึดจากรสนิยมทางเพศของศิลปินที่เลือกเป็นต้น

แบบมากกว่า “ด้วยความทั้งวงเป็นผู้ชายทั้งหมด แต่เราเลือกที่จะเต้น Cover วงผู้หญิง วง Queen Gentric เลือกที่จะแสดงออกถึงความเป็นศิลปินให้ได้เหมือนมากที่สุดครับ” จี/เกย์/ศิลปินหญิง (สัมภาษณ์, 31 ตุลาคม 2562) นักเต้นบางคนไม่ได้ให้ความสำคัญเรื่องเพศเป็นหลัก แต่เลือกเต้นตามศิลปินต้นแบบที่ไม่ตรงเพศวิถีของตนเพราะชื่นชอบท่าเต้นเท่านั้น “ส่วนหนึ่งมาจากการชื่นชอบศิลปิน ชอบท่าเต้นแบบผู้ชาย และคิดว่าตัวเองเต้นได้เลยเต้น” นิว/คู่รักต่างเพศ/ศิลปินชาย (สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2562)

ประเด็นการประพุดติและปฏิบัติตัว ในกลุ่มนักเต้นที่เลือกเต้นศิลปินหญิงจะแสดงออกถึงความเป็นหญิงสูง ซึ่งจะแตกต่างไปจากพฤติกรรมที่แท้จริงของตนเอง “ตอนที่ขึ้นสเตจอ้อครับ ผมจะสวมบทเป็นศิลปินคนนั้นแสดงพฤติกรรมให้เหมือน เพราะมันเป็นการแสดง แต่ชีวิตจริงคือแตกต่างมากครับแต่งตัวปกติไม่ได้แสดงออกอะไรมากครับ” หนึ่ง/เกย์/ศิลปินหญิง (สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2562) นักเต้นบางคนให้ความสำคัญเรื่องการแต่งหน้าทำผม แต่งตัวให้เหมือนศิลปินต้นแบบ ซึ่งแตกต่างไปจากความเป็นจริงในชีวิต “ตอนอยู่บนเวทีเราต้องเหมือนศิลปิน อยู่ข้างล่างก็ต้องเป็นเราเอง ไม่ใช่จะไปแต่งหน้าทำผมเหมือนศิลปิน” น้ำ/ไบเซ็กชวล/ศิลปินหญิง (สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2562)

ประเด็นเรื่องพื้นที่สาธารณะกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางเพศ กลุ่มนักเต้น Cover Dance ส่วนใหญ่เชื่อว่าพื้นที่ดังกล่าวสร้างความเท่าเทียม และเสรีภาพในการแสดงออกทางเพศของตนอย่างไรก็ได้ ปรากฏจากข้อโต้แย้ง หรือการยอมรับจากครอบครัว “เราจะเป็นเพศไหนก็ได้ไม่มีใครว่า อย่างบางคนมีปัญหาครอบครัว ไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศ พอได้เต้นก็มีคนชื่นชอบชื่นชม ไม่มีใครว่า” กิ/คู่รักต่างเพศ/ศิลปินชาย (สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2562) เวทีแข่งขันเต้นบางครั้งก็เปรียบเสมือนโอกาสที่ให้นักเต้นได้แสดงออกในความชื่นชอบของตนเองออกมา “ดีมากที่มียานเปิดโอกาสที่ให้เพศทางเลือกได้แสดงออกถึงความชอบของพวกเขา” เบเบ้/หญิงข้ามเพศ/ศิลปินหญิง (สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2562)

อำนาจความรู้เรื่องความหลากหลายทางเพศยังคงถูกกดทับความบรรทัดฐานรักต่างเพศ ด้วยการพยายามแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองที่เหมือน

ศิลปินมากที่สุด โดยศิลปินต้นฉบับเหล่านั้นยังคงแสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศในแบบรักต่างเพศอยู่

หากแต่มองในมุมของพื้นที่สาธารณะของการแข่งขันเต้นนี้ จะเห็นได้ว่านักเต้น Cover Dance ในประเทศไทยได้ก้าวข้ามแนวคิดรักต่างเพศ ด้วยความสามารถแสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศอย่างไรก็ได้ในพื้นที่การแข่งขันเต้น โดยปราศจากข้อโต้แย้งจากคณะกรรมการ นักเต้น Cover Dance และผู้ชม

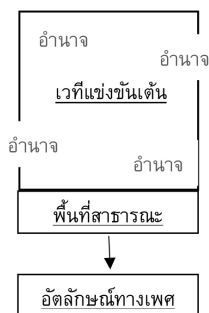
8. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่องการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางเพศของนักเต้น Cover Dance ในประเทศไทย ทั้งการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำให้ผู้วิจัยเห็นปรากฏการณ์การประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางเพศในพื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance ที่เปรียบเสมือนพื้นที่สาธารณะที่ให้กลุ่มนักเต้น Cover Dance ลูกขึ้นมาใช้พื้นที่ดังกล่าวแสดงออกตัวตนทางเพศของตนเองขึ้นมาได้อย่างเปิดกว้าง ไม่กีดกัน มีความเท่าเทียมและเสรีภาพ

จากวัตถุประสงค์พบว่า นักเต้น Cover Dance ในประเทศไทย ได้ใช้พื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance เป็นพื้นที่ในการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองไปแก่สังคมขนาดใหญ่ และเปรียบเสมือนพื้นที่แข่งขันเต้น เป็นพื้นที่สาธารณะตามแนวคิดฮาเบอร์มาสที่กล่าวว่า พื้นที่สาธารณะคือพื้นที่ซึ่งอัตบุคคลเข้ามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันในการพูดคุยถกเถียงด้วยเหตุผล เพื่อแสวงหาความจริงและผลประโยชน์ส่วนรวม โดยเหตุที่ความคิด การเปิดกว้าง การไม่กีดกัน ความเท่าเทียมและเสรีภาพ (ฟินเลย์สัน, 2559 น. 40) จะเห็นได้จากที่ว่านักเต้น Cover Dance มีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางเพศภาวะของตนเองในพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างเปิดกว้าง นักเต้นที่มีเพศวิถีในแบบไหนก็สามารถใช้พื้นที่แสดงเพศวิถีของตนเองออกมา เช่น นักเต้นที่มีเพศวิถีเป็นหญิง ก็สามารถเลือกเต้นตามศิลปินหญิงได้อย่างอิสระ โดยไม่มีข้อกำหนดหรือกฎระเบียบในการแข่งขันแต่อย่างใด เห็นสิ่งอื่นใดพื้นที่การแข่งขันเต้นกลายเป็นเวทีในการแสดงออกทางเพศได้อย่างอิสระ ทั้งชาย

หญิง และ LGBT โดยไม่มีกรอบ หรือกฎระเบียบทางสังคมใดๆ มาปิดกั้นการ แสดงออกทางเพศในพื้นที่นี้ได้

นอกจากนี้พื้นที่การแข่งขันเต้นยังเปรียบเสมือนสถานที่สร้างอำนาจให้กับ นักเต้น Cover Dance อำนาจมีชีวิต โดยไม่ยึดโยงผู้ติดกับตัวคนหรือศูนย์กลาง แต่ มีลักษณะคล้ายสิ่งมีชีวิตในตัวเอง ซึ่งสามารถเคลื่อนไหวไปมา และดำรงอยู่ในทุกหน ทุกแห่งอย่างฟุ้งกระจาย ในทำนองที่คล้ายกับจุลินทรีย์ในอากาศที่ฟุ้งกระจายอยู่ ทั่วไป (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2555) ตามแนวคิดของฟูโกต์ทำให้พบว่า นักเต้น Cover Dance ได้ขึ้นมาหยิบอำนาจที่ฟุ้งกระจายอยู่บนเวทีการแข่งขันเต้นมาสวม ทับตัวเองจนทำให้ตัวเองมีพลังอำนาจในการต่อรองอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลาย ของตนเองไปสู่สังคม เวทีการแข่งขันเต้นจึงเปรียบเสมือนพื้นที่แห่งอำนาจ ที่เมื่อผู้ใดขึ้นมาใช้เวทีดังกล่าวในการแข่งขันเต้นแล้ว จะมีอำนาจในการแสดงออกอย่างไร ก็ได้ในพื้นที่แห่งนี้ รวมไปถึงการแสดงออกเหล่านี้ยังส่งผลให้เกิดการยอมรับความ หลากหลายทางเพศอีกด้วย

ภาพที่ 6. กรอบการอภิปราย

พื้นที่การแข่งขันเต้น Cover Dance เป็นพื้นที่ที่นักเต้นหลักหนีจากกฎ ระเบียบและบรรทัดฐานทางสังคมกำหนดกล่องเพศทางสังคมไว้แค่ชายและหญิง ด้วยการแสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างไปจากนั้น ทั้งการที่เพศไม่ได้กำหนด ตายตัวว่าใครคนใดคนหนึ่งจะเลือกเพศวิถีแบบใดแค่เพียงแบบหนึ่งเท่านั้น ทุกคน

สามารถปรับเปลี่ยนเพศของตนเองได้อยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับความชอบและความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง

ข้อค้นพบสุดท้ายที่สำคัญและได้ต่อยอดมาจากการงานวิจัยของดิฐพงศ์ ประเสริฐไพฑูรย์ (2558) อัตลักษณ์ของนักเต้น Cover Dance ที่ถ่ายออกมาแท้จริงแล้วไม่ได้มีเพียงแค่ต้องการแสดงออกในเรื่องการเต้นเพียงเท่านั้น แต่การแข่งขันเหล่านี้มีอำนาจที่ซ่อนอยู่ภายใน และได้แสดงออกมาเพื่อต่อรองกับวัฒนธรรมกระแสหลัก เรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมให้กับนักเต้น Cover Dance เปรียบเสมือนขบวนการขับเคลื่อนทางสังคมที่แสดงออกภายใต้ความชื่นชอบของตนเอง และมีได้รับการยอมรับจากผู้ชม และกรรมการ นอกจากนี้ในงานศึกษาของพรทิพย์ นิพนพานนท์(2559) ในประเด็นเรื่องการแสดงออกเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศจากพื้นที่ในนิตยสารที่เป็นเพียงภาพนิ่ง สิ่งเหล่านี้ได้ถูกพัฒนามาเป็นการแสดงออกในพื้นที่สาธารณะที่มีขนาดใหญ่ ทั้งในห้างสรรพสินค้าและพื้นที่สาธารณะอื่นๆ ที่มีขนาดใหญ่ และมีคนจำนวนมากเข้าถึงพื้นที่ดังกล่าวได้ แสดงให้เห็นการขับเคลื่อนทางสังคมเรื่องเพศที่มีขนาดใหญ่ และมีอิทธิพลในสังคม จนทำให้ผู้ชม กรรมการ สามารถตระหนักและเล็งเห็นถึงการแสดงออกทางด้านเพศของนักเต้น Cover Dance

รายการอ้างอิง

- ดิฐพงศ์ ประเสริฐไพฑูรย์. (2558). การสื่อสารกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเต้น Cover Dance (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ. (2560). เพศในขววงกด: แนวคิดทฤษฎีเพศในวัฒนธรรมป๊อป. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- พรทิพย์ นิพนพานนท์. (2559). การสร้างภาพตัวแทนทอมของนิตยสาร @tom actz ระหว่าง พ.ศ. 2550-2559 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ฟินเลย์สัน, เจมส์ กอร์ดอน. (2559). ฮาเบอร์มาส: มนุษย์กับพื้นที่สาธารณะ (วรารัก เฉลิมนันท์ศักดิ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สวนเงินมีมา.

ฟูโกต์, มิแชล. (2558). ร่างกายใต้บังคับการ ปรุ้มบทแห่งอำนาจในวิถีสมัยใหม่ (ทองกร โภคธรรม, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โครงการสำนักพิมพ์คบไฟ.
 อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2555). คิดอย่างมิเชล ฟูโกต์ คิดอย่างวิพากษ์: จากวาทกรรมของอัตบุคคลถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Barker, C. (2000). *Cultural Studies: Theory and Practice*. London: Sage Publications.

Woodward, K. (1997). *Identity and Difference: 3 (Culture, Media and Identities)*. London: Sage Publications.

บทสัมภาษณ์

ก๊ี้ นามสมมติ. (2562, 12 มกราคม). นักเต้น Cover Dance. [บทสัมภาษณ์].

จี๊ นามสมมติ. (2562, 31 ตุลาคม). นักเต้น Cover Dance. [บทสัมภาษณ์].

น้ำ นามสมมติ. (2562, 15 มิถุนายน). นักเต้น Cover Dance. [บทสัมภาษณ์].

นิว นามสมมติ. (2562, 15 มิถุนายน). นักเต้น Cover Dance. [บทสัมภาษณ์].

เบเบ๊ นามสมมติ. (2562, 15 มิถุนายน). นักเต้น Cover Dance. [บทสัมภาษณ์].

หนึ่ง นามสมมติ. (2562, 15 มิถุนายน). นักเต้น Cover Dance. [บทสัมภาษณ์].

Received: January 24, 2020

Revised: December 16, 2020

Accepted: April 8, 2021